

ORTADOĞU' DA YENİ ROLLER

Soner Fındık*

Bütün Dünya'nın ve BM, NATO ve Arap Birliği dahil bütün uluslararası organizasyonların gözü Avrupa'yı bir enerji deposu olarak beslemekte olan Libya'nın yeniden şekillendirilmesindedir. Bu ülke hakkında BM'de bir takım kararlar alınmakta ve bunlar manipüle edilerek, gerek münferit olarak ve gerekse muhtelif koalisyonlar kurmak suretiyle illa kendi isteklerini kabul ettirmek üzere Libya halkına bomba yağdırmaktan geri kalmadıkları müşahede edilmektedir. Görünen gerekçe, Libya lideri Kaddafi'nin kendi halkına karşı silahlı güç kullanmak suretiyle amiyane tabiriyle öldürmesinin önlenmesi. Asıl amaç ise; yeni kurulacak sistem vasıtasıyla zengin petrol kaynaklarının yönetimini ve kontrolünü batının ele geçirmesini gerçekleştirmektir.

Bütün bu olaylara baktığımız zaman anlaşılamayan domino etkisinin neden yalnız Arap ülkeleri üzerinde etkin olması gereğidir. Tunus'la başlayan ve Mısır dahil bütün Arap ülkelerinde halkın ayaklanarak iradesini ortaya koyması ve yeni ve demokratik bir düzen istemesi Batı tarafından alkışlanırken. Hatta Libya örneğinde gördüğümüz gibi, alelacele oluşturulan koalisyonlarla ABD ve Avrupa ülkeleri tarafından zorla işleme konulmaya çalışılırken, diğer tarafta İsrail gibi bir ülkeye üç maymun tutumu içinde bulunmaları anlaşılabilir bir durum ve tamamen ikiyüzlü bir politika olarak son derece açık bir şekilde görülmektedir.(1)

Bu konudaki ikiyüzlü uygulamayı en iyi idrak eden ülkelerden biri Türkiye'dir. Yıllarca kendisine uygulanan ikiyüzlü yaklaşımlardan dolayı yeteri kadar tecrübeli olan yönetim artık, atılacak adımlardaki art niyeti önceden sezebilmekte ve haklı olarak gerekli tepkiyi verebilmektedir.

Ülkemizin NATO'nun bu işe alet edilme istemine akılcı yaklaşımı öncelikle Fransa'nın aşırı hırslarını sınırlayacak bir girişim olmaktadır. NATO dengeli bir politika ile gereğinden fazla güç kullanılması konusunda gerekli değerlendirmeleri yaparak akılcı bir tutum izlemek zorunda olduğunu kabul etmelidir. NATO bu konuda gerekli gözlemci koalisyonunu oluşturabilir ve barış ve istikrarın tesisine katkıda bulunabilirdi.(2) Libya'daki olayların şiddetlenmesi bununla birlikte Türkiye ve bazı ülkelerin tepkileriyle NATO Libya'daki olaylara müdahil olma kararı verdi.(3) Burada Türkiye'nin şartları ön plandaydı. Karadan müdahale olmayacak, ateşkes sağlanacak ve Libya'ya sadece havadan müdahale yapılması koşullarıyla NATO Libya görevini üzerine almıştır. Burada farklı etkenlerde olmakla birlikte ön plana çıkan etmenler bunlardı. Diğer bir konu ise NATO'nun, Libya'daki muhaliflere silah dağıtmayacağıdır. ABD ise henüz böyle bir karar almamakla birlikte bunun BM'nin 1973 Sayılı Kararı ile çelişmediğini düşünmektedir.(4)

Avrupa ülkeleri ve ABD nin dışında da BRIC (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin) adıyla bilinen ülkeler ile Güney Afrika Birliği'nin devlet başkanları ya da başbakanları Çin'in güneyindeki Sanya (Hainan) şehrinde bir araya geldiler. Bu beş ülkenin liderlerinin toplantısı sonucunda; Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da meydana gelen "Türbülans" sebebiyle ekonominin olumsuz etkilendiğine vurgu yapılarak, sorunun diplomatik yollardan çözülmesi istendi.(5)

Bu ülkelerden özellikle Rus Devlet başkanı Dimitri Medvedev, BM Güvenlik Konseyi'nin 1973 Sayılı Kararı'na göre aslında Libya'daki askeri harekâtı "gereksiz" gördüğünü söyleyerek, sorunun silah yoluyla çözüme kavuşturulmak istenmesini eleştirdi. Ona göre çözüm için uzlaşma ve ruh gerekliydi. Bunlardan sonuç alınmazsa, nihai

* Trakya üniversitesi Uluslararası ilişkiler bölümü 1.sınıf öğrencisi

çözüm yolu askeri olmalıydı. Ancak, BM'nin ilgili kararında bu yoktu.(6)Son olarak NATO askeri harekâtına tepkiler oldu. Türkiye'nin ise en öne çıkan tepkisi ise yukarıda belirtildiği gibi Batılı ülkelerin Libya'ya petrol gözüyle bakmalarına olmuştur. Libya krizinin çözümünde hem NATO hem Arap ülkeleri hem de Batılı müttefikler çözüm için Türkiye'nin rolünü oldukça önemsemektedirler. Özellikle NATO'nun Libya krizinde başarısız olması bu örgütün ilerleyen dönemlerde yeni krizlere müdahale etmesini engelleyebilecek boyutlardadır. NATO, Afganistan'dan sonra Libya'da da başarılı olamadı. Aslında NATO'nun bir "Savunma" ittifakı olarak soğuk savaş döneminde kurulduğu dikkate alınır, acaba "Saldırı" amacı olmadığı için mi başarısız kalıyor diye de bir düşünce var. Belki de bu konuda iki önemli etken olduğu söylenebilir: 1) İttifakın 28 üyesinin de aynı lisanı konuşmaması. Yani soğuk savaş dönemindeki gibi büyük "Ağabey" ABD'nin sözlerine neredeyse körü körüne itaatin artık kalmadığı. Gene büyük "Ağabey" ABD'nin eski askeri, siyasi ve ekonomik gücünü muhafaza edememiş olması. Bu gidişle NATO da onu bekleyen eski düşman Varşova Paktı gibi, "Müzelik" olacak gibi. Zira son yıllarda sadece havanda su dövüyor, ancak sonuç alıcı başarı gelmiyor!(7)Bu nedenle NATO'nun dünyada oluşan krizlere müdahalesi ve müdahalede başarılı olamaması dünya gündeminde çok önemli bir yere oturmakla beraber her zaman karşısına çıkabilecek bir durumdur. Dolayısıyla ABD başta olmak üzere birçok ülkenin Türkiye'nin Libya krizinde oynadığı rolü önemsediklerini görmek gerekir. Bununla birlikte çözüm önerileri konusunda alternatif tartışmaların yapılmasının yararlı olacağını belirtmek gerekir.(8)

1<http://www.turksam.org/tr/a2368html>,24.03.2011,1.sayfa.

2Aynı yerde,2.sayfa.

3Yegin,Mehmet, NATO, Libya ve Rasmussen Ziyareti, USAK Amerika Araştırmaları Merkezi,04.04.2011 Pazartesi.

4Aynı yerde.

5<http://www.turksam.org/tr/a2384.html>,15.04.2011 Cuma.

6Aynı yerde.

7Aynı yerde.

8Ayhan,Veyssel, Türkiye'nin Libya krizini; Aşama Stratejisi, ORSAM,08.04.2011